

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA „SYSTEMY WYCHOWAWCZE A SEKSUALNOŚĆ I ZDROWIE MŁODZIEŻY” Warszawa, 15 marca 2005 roku

Różnorodne, często krańcowo odmienne systemy wychowania seksualnego skłaniają do oceny ich skuteczności. Takiej ocenie poświęcona została Międzynarodowa Konferencja odbywająca się w dniu 15 marca 2005 r. w Warszawie pod honorowym patronatem Rzecznika Praw Dziecka. Organizatorami Konferencji byli: Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Gminy Konstancin-Jeziorna, Federacja Życia, Fundacja Pro i Edukacyjne Porozumienie Rodziców. Konferencję otworzyli: dr Stanisław Sławiński – zastępca dyrektora Wydziału Edukacji Urzędu Miasta stołecznego Warszawy – oraz prof. dr hab. Krystyna Ostrowska – psycholog, kryminolog UW i UKSW.

W pierwszym referacie wygłoszonym na Konferencji dr Jolanta Szufladowicz-Woźniak ukazała zdrowotne korzyści opóźniania inicjacji seksualnej, m.in. zmniejszenie zachorowań na choroby przenoszone drogą płciową, takie jak: zakażenia wirusowe, chamydioza, rzeżączka, rzesistkowica, kiła. W związku z uznaniem wirusów HPV i opryszczki za czynniki przyczyniające się do wystąpienia raka szyjki macicy, późniejsze rozpoczęcie współżycia staje się także profilaktyką onkologiczną.

W swoim wystąpieniu Szymon Grzelak zaprezentował wyniki badań ze swej pracy doktorskiej, przygotowywanej do obrony na Wydziale Psychologii UW, dotyczące skuteczności edukacji seksualnej w świecie. W profilaktyce ryzykownych zachowań seksualnych znane są dwa podstawowe kierunki. Pierwszy z nich polega na dążeniu do redukcji ryzykownych zachowań seksualnych poprzez wychowanie do powściągliwości seksualnej lub wierności (profilaktyka pierwszorzędowa). Drugi przestaje na dążeniu do ograniczenia szkód wynikających ze swobody seksualnej poprzez promowanie prezerwatywy oraz innych środków antykoncepcyjnych (profilaktyka drugo- i trzeciorzędowa). Ewaluacja strategii profilaktycznej w Wielkiej Brytanii polegającej na motywowaniu młodzieży do korzystania z antykoncepcji wskazuje na fiasko tej strategii. Odnotowany w Ugandzie, Senegal, Jamajce, Tajlandii sukces w profilaktyce AIDS wynika z kształtowania postaw wstrzemięźliwości seksualnej wśród młodzieży i wierności wśród dorosłych. Podobnie jak w Stanach Zjednoczonych, tak i w Polsce, począwszy od lat 90. XX w., zwraca się coraz większą uwagę na profi-

laktykę poprzez pierwszorzędową zmianę zachowania, czyli kształtowanie postaw czystości i wierności. Tego typu oddziaływania przynoszą wymierne korzyści w sferze psychicznej i moralnej, a wstępne wyniki badań ukazują walory epidemiologiczne takich postaw.

Wartość wstrzemięźliwości oraz jej rolę w procesach kształtowania się psychiki młodego człowieka przedstawił dr Gintautas Vaitoska. Wskazał on, że młodzież praktykująca abstynencję seksualną jest wolna od lęku psychicznego, od zawężającej horyzonty intelektualne fiksacji seksualnej, od lęku bycia porzuconym, a to daje możliwość dokonania wolnego wyboru małżonka. Korzystając z dorobku psychoanalizy, Vaitoska przedstawił porównanie seksualności do drzewa, na które można wejść z lęku przed wilkiem albo po to, by podziwiać piękne widoki. Wydaje się, że współżycie seksualne wielu młodych ludzi jest formą ucieczki przed doświadczanym boleśnie brakiem miłości ze strony rodziców.

Na kolejne przyczyny przedwczesnej inicjacji seksualnej młodzieży zwróciła uwagę dr Wiktoria Wróblewska w referacie pt. „Ocena zachowań i postaw wśród młodzieży polskiej” Nie bez znaczenia jest odkrywanie tematów tabu i odreagowanie ograniczeń z przeszłości, jakie nastąpiło wskutek transformacji systemowej lat dziewięćdziesiątych, wpływ wzorców zachodnich w zakresie związków kohabitacyjnych, znaczenia własnych preferencji i orientacji pomniejszania roli norm zewnętrznych. Czynnikiem współwystępującymi z przedwczesną inicjacją seksualną są: „częsty kontakt z alkoholem, odwiedzanie stron pornograficznych, wychodzenie na dyskoteki, atrakcyjność fizyczna kobiet i aktywność fizyczna mężczyzn”¹ Kolejny czynnik to brak niepodważalnych, spójnych i jednoznacznie reprezentowanych wartości przez pokolenie dziadków, rodziców, szkołę, środowisko rówieśnicze, wychowawców i medialnych idoli oraz brak integracji podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych, dysonans między tradycyjnymi wartościami i spotykanym stylem życia prowadzącym do dezorientacji młodzieży i braku utożsamiania się z wyznaczającą odpowiedzialne postawy seksualne hierarchią wartości.

Antropologiczną i profilaktyczną perspektywę wychowania do wstrzemięźliwości przedstawił dr Krzysztof Wojcieszek. Wskazał on, że osiągnięcie jednego z celów życiowych współczesnej młodzieży zależy od świadomych i dobrowolnych decyzji, a nie odruchów biologicznych. Uzyskanie trwałych dyspozycji do dobra wymaga odpowiednich oddziaływań wychowawczych. W wychowaniu seksualnym nie chodzi o nerwicorodne tłumienie energii seksualnej i stawianie barier mnożących obawy i negatywne konotacje z seksualnością człowieka. Niewłaściwe jest również szerzenie wyłącznego paradygmatu przyjemności, który dominując współczesną kulturę, powoduje jej prymitywizm, a poprzez rozwiązłość ludzi prowadzi do cierpienia. Odwołanie się do rozumu i woli w wychowaniu prowadzi do kierowania zachowaniami seksualnymi, a nie do bezwolnego poddawania się nim czy też ich tłumienia.

¹ W. W r ó b l e w s k a, *Ocena zachowań i postaw wśród młodzieży polskiej. Międzynarodowa Konferencja „Systemy wychowawcze a seksualność i zdrowie młodzieży”*, Warszawa 2005, s. 6.

Pastoralną wartością Konferencji była prezentacja amerykańskiego programu rządowego dotyczącego abstynencji seksualnej „Governors Program on Abstinence” oraz ruchów wstrzeźliwości w Polsce i na świecie. Gail Dignam przytoczyła zalecenie Ronalda Reagana nakazujące wspieranie młodzieży w abstynencji seksualnej. Autentyczna abstynencja nie ogranicza się bowiem tylko do „powiedzenia NIE”, ale wiąże się z całościowym budowaniem charakteru. Żmudne prace nad tworzeniem skutecznego programu abstynencyjnego w Stanach Zjednoczonych trwały przez trzy lata. Skuteczność przyjętego programu wyraziła się tym, że 40% uczestników programu zmieniło swój styl życia. Aktualnie w Stanach Zjednoczonych jest około 600 programów abstynenckich. Referowany przez G. Dignam program składa się z 12 lekcji. Pomocą w ich prowadzeniu są zeszyty ćwiczeń i video szkoleniowe. Następstwa braku abstynencji seksualnej ukazuje nagrany w programie *Power point* wywiad z Jean. Końcowym etapem szkolenia jest opracowanie przysięgi abstynencji, składanej sobie, rówieśnikom, rodzicom, Bogu. Przysięga jest uroczyście przyjmowana przez sędziego. Z badań wynika, że większe jest prawdopodobieństwo dochowania przysięgi przez osoby ją składające niż nieskładające. W stanie Waszyngton szczególnie akcentuje się, że postawa abstynencji zakłada osobistą odpowiedzialność. Szerzeniem czystości przedmałżeńskiej i wierności małżeńskiej zajmuje się również Centrum Zwalczania Chorób w Atlancie. Powstrzymanie się od kontaktów płciowych z drugą osobą i monogamię z osobą zdrową uznano za jedynie skuteczny sposób w profilaktyce szerzenia HPV i HIV. Z tej racji Organ Dopuszczający Żywność i Leki do obrotu etykietuje prezerwatywy jako nieskuteczne wobec HPV i HIV. Konieczność szerzenia odpowiedzialnych postaw seksualnych wyrażających się w abstynencji seksualnej lub wierności uzasadnia fakt, że z powodu raka szyjki macicy umiera w Stanach Zjednoczonych 5000 kobiet rocznie, a główną przyczyną wywoływania tego typu raka jest zakażenie HPV.

O Ruchu „Prawdziwa Miłość Czeka” (True Love Waits) mówiły Barbara Bragin i Tanja Maienberger ze Szwajcarii. Ruch ten, zachęcający do poczekania z inicjacją seksualną do ślubu, narodził się w 1992 r. w Stanach Zjednoczonych, a obecnie funkcjonuje już w ponad 100 krajach. Odpowiednik istniejący w Polsce pod nazwą „Ruch Czystych Serc” przedstawiła Maria Zboralska. Istotną rolę w jego propagowaniu ma katolicki dwumiesięcznik „Miłujcie się”, a przyjmowane wezwanie do czystości wynika z ewangelicznego przesłania: „Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą” (Mt 5, 8).

Organizowanie konferencji poświęconych wychowaniu, seksualności i zdrowiu młodzieży wraz z ukazywaniem mobilizujących przykładów przyczynić się może do pogłębienia pewności, że odpowiedzialność seksualna jest możliwa, a wychowanie do czystości i miłości skuteczne i przynoszące upragnione owoce.

Urszula Dudziak
Instytut Nauk o Rodzinie KUL